

Västgöta Nations i Uppsala Landskapsförening

HÖSTNYTT 2017

Bästa medlemmar i Landskapsföreningen!

HÖSTNYTT informerar om Gunnar Wennerbergsgasquen och introducerar ett höstligt vächötta-poem av en Falköpingsskald, som kanske inte alla är bekant med. Ett annat poem som jag alltid har tyckt om är Nu är den stolta vår utsprungen, den vår de svaga kalla höst.....av Dalaskalden Erik Axel Karlfeldt. Flera av hans alster tonsattes av Ivar Widéen, domkyrkoorganist i Skara och hedersledamot i OD m.m.

Vi hoppas på en fin höst – njut av den.

Kenny Jonsson

SEMINARIUM OCH GASQUE TILL GUNNAR WENNERBERGS MINNE

Seminariet, 7 oktober

Stora salen fylldes av intresserade åhörare när professorerna Christer Åsberg, Adam Taube och Leif Jonsson berättade om Gunnar Wennerberg, 200 år och fem dagar efter hans födelse i Lidköping.

Christer Åsberg berättade om GWs karriär, som låter som en omöjlighet för oss nutida. Skaradjäkne med medelmåttiga betyg reste till Uppsala efter gymnasiet. Här blev han en betydelsefull och mycket populär kompositör, barytonsångare med mera och froterade sig med Uppsalas kulturelit. Han grundade Allmänna Sången. Han hann också avlägga examen i humanistiska och naturvetenskapliga ämnen.

Efter att ha blivit docent i estetik utnämndes han till lektor i filosofi och modersmål vid Skara gymnasium 1849. Ett livligt musikliv fanns sedan gammalt och vidareutvecklades under hans tid. 1860 kallades han till Stockholm för att ingå i den kommitté som grundade Nationalmuseet. Han hamnade i Ecklesiastikdepartementet och blev så småningom minister där. Som politiker genomförde han en mängd viktiga reformer, bland annat för kvinnors möjlighet till utbildning. Han blev landshövding i Kronobergs län. Han dog 1901 på Läckö, begravdes i Odensvi i norra Småland.

Detta är bara ett axplock av GWs alla bedrifter och utmärkelser. För den som vill veta mer finns ett bra kapitel i Wikipedia.

Adam Taube, f.d. inspektor, är barnbarns barn till GW. Gunnars hustru Hedda f. Cronstedt födde 11 barn, varav sju blev vuxna. Adams farmor har vittnat om sin stränge far. Sönerna gick konstnärliga banor, men döttrarna dirigerades in i lämpliga äktenskap, trots att GW i sin politik befrämjade kvinnors möjligheter. Vi fick också höra pikanta detaljer om GWs privatliv.

Wennerbergsättlingarna Bella Holm, Adam Taube, Amelia Taube, Didrik Taube flankerade av Kenny Jonsson och Elin Nilsson, 1Q

Leif Jonsson, Skaradjäkne och musikforskare, just nu i Trondheim, hade rest ända hit för att berätta om Wennerbergs riktiga produktion. Innan han började tala kom damkören in och sjöng unisont "Här är gudagott att vara".

GWs produktion kan delas in i fem kategorier:

1. Sång för en röst och piano (37 st), varav de tidigaste skrevs under pseudonymen Tunhem
2. Duetter (Gluntarne, 30 st och 38 fristående duetter)
3. Musik för manskör, alla i den heroiska genren: 24 trior + 19 sånger för kör
4. Musik för blandad kör 10 st
5. Andliga verk, fr.a. Davids psalmer. Totalt 55 st. mest känd är nr 10 "Gören portarne breda". 4 större sakrala verk.

Vi fick en grundlig redogörelse om förekommande stilarter under GWs tid och fick lyssna på några riktigt historiska inspelningar.

Gasquen

Efter detta väldigt lärorika och uppskattade seminarium vidtog gasquen i festsalen, även den välbesökt. Vi fick tre läckra rätter med röding som huvudrätt. Både dam- och manskören uppträdde. Under kvällen installerades en ny hedersledamot, Lars Holmquist. Han presenterades fint av Elisabet Claesson och höll själv ett varmt tacktal till sin kära nation. Övriga talare var 1Q Elin Nilsson, inspektor Bertil Wiman och prorektor Anders Malmberg som tackade för maten.

Som vanligt flög tiden iväg under sång och glam, och de som orkade fortsatte sällskapslivet på övervåningen.

Maria Wold Troell

Härlig mat, carpaccio, röding m.m. och punschpannacotta

Lars Holmquist installeras som ny hedersledamot av inspektör Bertil Wiman och IQ Elin Nilsson

GUNNAR WENNERBERG 200 ÅR

Under hösten har Wennerbergs 200-årsminne firats i framför allt Uppsala Stockholm och Lidköping. Västgöta Nation har varit något av ett nav i firandet. Redan för två år sedan hölls det första planeringsmötet och en kommitté med representanter för Uppsala kommun, Uppsala Universitet, Allmänna sången, Gluntarnas Vänner (fd Glunt-Akademien) och Landskapsföreningen bildades. Primus motor har varit Harald Bohlin från Gluntarnas Vänner och ett omfattande program har skapats och tryckts upp. Haralds oförtröttliga arbete bidrog till det glansfulla jubileet, som också uppmärksammades i pressen. Flera av programpunkterna ägde rum på vår Nation, inte bara seminariet och gasquen som här beskrivits av Maria Wold.

Universitets- och Studenthistoriska sällskapet bjöd den 27 september in till Wennerbergsafton. Lilian Fredriksson, som är medförfattare till en bok om Gluntarnas Uppsala, medverkade tillsammans med sångare ut nationens manskör Korgossarna.

Några dagar senare, på själva födelsedagen 2 oktober, höll Gluntarnas Vänner sitt årliga kalas på nationen. Den här gången i berikat av Helena Harnesk, tidigare antikvarie på Upplandsmuseet. Efter hennes föredrag samlades man ute på gården och med Nationernas fanborg i spetsen tågade man högtidligen upp till Gunnar Wennerbergsstatyn i Slottsbacken. När Gunillaklockan klingat ut sjöng Korgossarna, en krans lades ner, varefter tal hölls av studentkårens vice ordförande och av Curator Curatorum. Tillbaka på Västgöta Nation väntande sexan med pytt i panna och wennerbergsbakelse. Hela högtidligheten lystes upp av ett strålande fackeltåg, till vilket de många facklorna skänkts av Landskapsföreningen.

Elisabet Claesson

UM HÖSTEN

Blummat har lelja, pioner å ros
Kvettrat har foggla å flöttat sin kos
Broketa röstgula bla
singlar te marka frå lönnerna.
Stella å töst blir i haga å snår
näkna å risia björkera står
dä ä gråvår å rusk mäst var da.
Grannt luser barasten rönnera.

Svarter ä jola å smuler å sur
Fröstknäppen, snöglöppet legger på lur
kummer la rätt va dä lir.
Gången ä tia dän solia.
Skömninga, skumrasket kummer så fort
nätt dä hinner jåras dä sum borde va gjort
menna så dagern en sir.
Nä, höstdara ä ente varst rolia.

Gruva säk vell en för sola går bört
körter blir dan, dä blir kallt, dä blir mört.
Ai blir mänska tefress
Jamt ä dä nöet ho trängtar te.
Summarn ä glömder å sol sum ga tröst
Suter för venter sum följer på höst
sockar å trånar å less.
Nu ä dä vårn sum en längtar te.

JOHN LIEDHOLM

Skalden, konstnären, garn- och sybehörshandlaren och museimannen John Liedholm, i stora delar av Västergötland, mera känd som "Jönn", föddes år 1895 på Rödestensgatan, i de allra äldsta delarna av Falköping. Han växte upp med två syskon i ett lyckligt hem, mor och far hade en liten garnaffär som de drev gemensamt och de arbetade också tillsammans i nykterhetslogen Enigheten.

Jönn växte upp i början av 1900-talet, han var duktig i skolan, han idrottade, hjälpte föräldrarna i affären, skötte trädgården och högg ved. Han tyckte om att rita och måla, skriva och dikta. Byggnadskonst intresserade honom likaså och han genomgick i tonåren en Hermodskurs i byggnadsritning. Efter militärtjänst på Gotland gick han en kurs i Sävsjö och arbetade vid ett arkitektkontor i Skövde, innan han som 20-åring hamnade på SJs arkitektkontor i Stockholm.

Fastän tystlåten och tillbakadragen trivdes han i det glada arbetsgänget och om kvällarna gick han på föreläsningar om konst, på bio och teater. Han fortsatte att dikta och skickade sina verser till Stockholmstidningarna. Till Klarakvarteren, diktarnas, konstnärernas och tidningsfolkets kvarter, drogs han som av en magnet och till hans vänner kom Isaac Grunewald att höra, likaså revykungen Emil Norlander och poeterna Nils Ferlin och Dan Andersson. Jönn blev fö den sista person Dan Andersson träffade kvällen innan han dog.

Jönn levde lyckligt i Stockholm. Men föräldrarna behövde hans hjälp med affären och Jönn lämnade huvudstaden för ett helt annat, mera stillsamt liv. Han fortsatte att måla och dikta, han blev publicerad i lokala tidningar

och han arbetade i affären. När han var ledig tog han långa promenader, ofta på Mösseberg och en dag uppe på berget mötte han sitt livs kärlek, falköpingsflickan Effie. Hon var nio år yngre och glad och sprallig, dvs raka motsatsen till Jönn. De gifte sig 1928, två år senare föddes sonen Gunnar. Lyckan log. Jönn trivdes med livet och ett annat av hans intressen, hembygden och gamla ting, började spira. På auktioner kunde han handla både till sitt eget hem och till Falbygdens Hembygds- och fornminnes-förening. Jönns inköp kom att bilda grunden för Falbygdens museum. Han och hans lika entusiastiske "fornkamrat", tandläkare Magnusson, blev så välkända på auktioner runt om i bygden, att de inte kunde visa intresse för nånting innan folk begrep att det var nåt värdefullt och bjöd på utropen de också. Priserna trissades upp så att Jönn och Magnusson fick till slut använda sig av bulvaner för att ro hem det de traktade efter.

När lille Gunnar var tio år fick han en lillasyster. Famljelyckan blev dock kort. Effie dog i barnsäng och strax därpå också den lilla Britta. Jönns hela värld rasade samman. Var han tystlåten och tillbakadragen förut slöt han sig nu i ett hårt skal, ensam och förtvivlad i sin sorg. Det som något mildrade hans vånda var att skriva.

Han skrev nätterna igenom. Och nu började han skriva på dialekt. Dessa dikter blev hans allra vackraste och mest innerliga. Han skrev om hembygden, om årstidernas växlingar, om medmänniskor på livets stig och – om kärlek och livsglädje.

Att publicera sig var inte så viktigt tyckte han, men tids nog, till hans 50-årsdag gav Falköpings tidning ut diktsamlingen "Genom le't" och två år senare kom "Mella rågångar". Jönn gick ut tiden 1974, två år senare kom diktsamlingen "Ätter Jönn".

Jönn brann för gamla ting, för konst och poesi. Han var egentligen inte särskilt intresserad av garnaffären, men han drev han den till mitten av 50-talet. Då hade han länge varit djupt engagerad i uppbyggnaden av museet och han arbetade även där. När stan lät bygga ett nytt modernt museum i Plantis, Planteringsförbundets park, mitt i stan kostade man på sig att anställa en intendent med akademiska betyg. Jönn hade då sin bostad i en gammal parstuga i parken och han hade ett kontorsrum i det nya museet, även om det nog mest var att betrakta som en artig gest till en trotjänare. Men Jönn "töckte ente rektit att dä va nån ordning på museumet, sen di dare intendentera hade kummet".

Samtidigt som han nog innerst inne var medveten om att det i alla fall inte var så tokigt, allt det han skapat, så hade han inställningen att "asch, dä va la ente nöet". Sin svartsyn behöll han, men i den fanns ändå stråk av självdistans, ironi, humor och glädje.

Elisabet Claesson